

Vetenskapens helhetssyn

HELHETSSYN ÄR ett honnörsord, och det är inte förvånande att många pseudovetenskapliga läror – särskilt på medicinens område – säger sig stå för en helhetssyn i motsats till den etablerade, ”mekanistiska” vetenskapen. *Folkvett* har tidigare påpekat hur missvisande detta språkbruk ofta är. Alternativmedicinska riktningar ignorerar systematiskt stora mängder välgrundad kunskap om människan. De kan därför omöjligen stå för någon helhetssyn i detta ords vanliga bemärkelse. (Se vidare ledaren i nr 1/1991.)

Bristande helhetssyn är tyvärr inte typiskt enbart för alternativa skolbildningar, utan även för ohållbara ståndpunkter i enskilda frågor.

Tag t.ex. elöverkänslighet. De drabbade är övertygade om att elektromagnetiska fält orsakar ohälsa. Men den medicinska vetenskapen vill vara säker, och därför lägger man upp dubbelblinda försök. Försökspersonerna ska ange om fälten är av- eller påslagna utan att några andra ledtrådar finns tillgängliga. Många sådana studier har gjorts, och resultatet brukar bli att försökspersonerna inte klarar sig bättre än slumpen. Av detta drar forskarna slut-

satsen att det nog inte är elektromagnetismen i sig som är problemet. De går vidare och försöker få ihop en enhetlig bild som är förenlig med de drabbades upplevelser, med blindstudierna och även med annan kunskap om människan som biologisk och samhällelig varelse. Varje annan strategi för att förstå fenomenet – t.ex. att överta de drabbades förklaringar utan att undersöka om de är förenliga med den övriga evidensen – vore intellektuellt oärlig, eftersom man då bortser från helheten.

Eller tag slagrutor. Rutgängarna anser att slagrutan ger dem förmåga att finna saker utöver vad de vanliga sinnena klarar av. Men så fort man testar förmågan strikt försvinner den. Redan för 150 år sedan föreslogs att rutgängarnas utslag beror på omedvetna men idéstyrda muskelrörelser. Denna hypotes är fortfarande den överlägset bästa för att förklara all tillgänglig evidens, de vetenskapliga testerna och rutgängarnas egna berättelser såväl som psykologisk och fysiologisk kunskap om människan. Rutgängarnas egna hypoteser kan endast försvaras genom att man bortser från vetenskapliga undersökningar och därmed från helheten.

Man får inte systematiskt strunta i undersökningar som givit ett annat resultat än man själv önskar. Däremot kan det hända att undersökningar som givit ett visst resultat är behäftade med metodologiska svagheter, och att det därför är berättigat att bortse från dem vid en sammanvägning av all evidens. Men detta kan man endast upptäcka genom att granska undersökningarna. Vad man inte bör göra är att avfärda resultat man ogillar utan att vare sig ha granskat dem själv eller på begäran kunna hänvisa till en kompetent granskning. 